

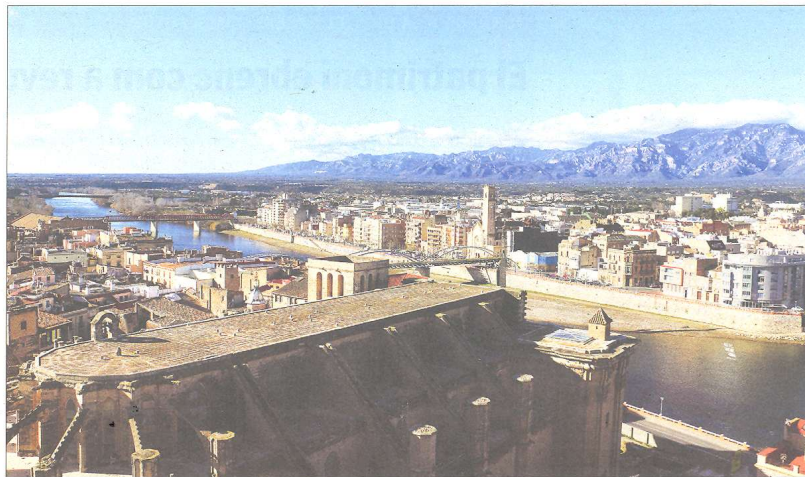
LLEGAT MUSULMÀ Tortosa era una ciutat marinera on la majoria de la població treballava en la pesca

VE DE LA PÀGINA 3

ne. Com al llarg de tota la seua història, la Tortosa andalusí va saber aprofitar el potencial econòmic que significava el riu Ebre. Al seu voltant es van teixir els dos motors que esveraven l'activitat del territori: una agricultura abundant i diversa, i un sector mercantil i mariner potentíssim. Miravall ja emfatitzava aquesta idea en el seu llibre: "L'aigua era abundant a la regió i l'Ebre era el curs fluvial més gran de tota la Mediterrània occidental, a la vegada que camí d'exportació d'excedents de producció". Així mateix, el cultiu de la terra va ser general i permanent en totes les classes socials i l'arribada dels berbers dedicats a l'agricultura i a la ramaderia va potenciar un notable augment de la mà d'obra que va afavorir diversos sectors. S'explica que els àrabs es van adaptar a les tècniques locals, més avançades que les seues, tot i que "la construcció de pous, sènies i sèquies, així com els problemes tècnics més complexos eren resolts amb certa facilitat pels magribins", com assegura Miravall.

Els àrabs també van importar nous productes, com l'arròs d'Egipte (els arrossars del Delta estaven molt lluny d'existir), les bananes, els dàtils i també l'origen dels noms de la morera, la magrana, la civada, el blat, el préssec, el taronger i la llimera. Ja tenien una importància cabdal els camps d'oliveres i la potent indústria derivada de la producció de l'oli. "També s'apostava per la producció de cereals que derivava en el comerç de farines i pasta a partir dels molins que se situaven al riu", narra Miravall. Això, sense oblidar els conreus dedicats a la vinya (tot i que va sofrir un important retrocés per la prohibició del vi), al garrofer, a les collites de fruits secs, de safrà i opi.

També la importància dels ramats i de les pastures va adquirir un relleu excepcional, relacionats amb la transhumància des del Piri-

El castell de la Suda, des d'on està presa la imatge, també era, a banda de la seua funció protectora, la residència del governador de la ciutat. / CEDIDA

Una pàgina oblidada

■ Possiblement, l'època andalusina és l'etapa més desconeguda de la història de Tortosa. Poc ha transcendit d'aquell extens període que, paradoxalment, va ser crucial per al devenir de la capital del Baix Ebre i, per extensió, de tot el territori. Aquesta manca de testimonis s'explica per l'acció duta a terme pels catòlics un cop aconseguida la reconquesta, que es van proposar eliminar tot allò relacionat amb l'univers musulmà. La decisió de construir l'actual catedral de la ciutat sobre la gran mesquita andalusina metaforitza el rebuig que, durant aquells anys, significava qualsevol

símbol islàmic a la península Ibèrica. Ramon Miravall justifica l'elaboració de la seua obra com un intent de "recuperar aquesta etapa històrica que ens era certament desconeguda". Les primeres línies de l'obra situen la "manca de documentació municipal, la pobresa bibliogràfica i la manca d'una arqueologia i una investigació directament interessada" com a principals motius del buit. El seu treball, com també la faena de molts investigadors i historiadors preocupats per desenterrar la memòria històrica, és un bri de llum enmig del fosc oblit.

neu al Port de Tortosa, activitat que, tal i com assenyalava Miravall, "feia possible un important sector manufacturer i un mercat de la llana i de la indústria pelletera". A la vegada, aquesta producció trobava el millor aliat en els concorreguts mercats d'Al-Àndalus. A Turtuixa, el mercat, centres socials de la ciutat, era denominat 'al-sūq', i el principal se situava a la que era coneguda com l'esplanada de Remolins. Allí s'agrupaven els diferents gremis preparats per oferir el seu servei: des dels sabaters, sastres i pe-

llers fins als fusters i ferrers; o des dels venedors d'ous o fruits secs, forners i flequers fins als carboners o llenyataires. Miravall qualificava Turtuixa "com un mercat de caire internacional". El riu tornava a jugar-hi un rellevant paper: "Les exportacions i importacions es feien per mar i per riu, aconseguint portar els articles a una major distància sense gairebé deteriorament", recull el mateix Miravall.

Encara que resulte difícil d'imaginar, Tortosa era una ciutat marinera on gran part de la població treballa-

va en la pesca i es presentava com el centre portuari d'altres ciutats importants com Lleida o Saragossa. Jordi Marquès ho explica pel fet que **"la sortida al mar pel riu era molt propera, ja que gran part del Delta encara no estava format ni molt menys poblat i cultivat"**. Ramon Miravall la defineix en el seu *Madina Turtuxa* com "una ciutat poderosa, amb un gran port i ben comunicada per terra i aigua, i amb una notable tradició marinera que permetia el coneixement dels mars i les costes". Prova d'això són les exten-

ses drassanes que, amb Abd-ar-Rahman III al poder, es van aixecar a la vora del riu. Allí es construïen embarcacions amb la fusta del pi roig del Port, que destacava per la seua qualitat, gruix i longitud, ideal per als pals de veles, així com per a bigues dels sostres, com ara les de la mateixa mesquita de Còrdova.

LA VIDA A TURTUIXA Turtuixa vivia com qualsevol ciutat musulmana. El roquetenc Ramon Miravall parla d'un procés gradual, de menys a més: "El poder imposava, lentament i sense pressions, una nova manera d'entendre la vida -cultura, religió, relacions socials i econòmiques- en tots els ordres de la ciutadania". Tot i que la invasió havia estat relativament tranquil·la, la força dels dominadors imposava. És per això que els nadius "es presentarien temerosos, farts de malfiances i àvids de conèixer els costums i la llengua dels dominadors per tal de saber com actuar i com sobreviure", afirma Miravall. De fet, els ciutadans autòctons havien de tractar-los com a gent superior: "Els havien de donar preferència en tot" quan es trobaven, conclou l'estudiós tortosí. Amb el temps, però, la situació s'homogeneïtzaria en una societat totalment convertida: parlava àrab, s'havia transformat a l'Islam, els musulmans hi predominaven i les diferències entre nadius i conqueridors s'anaven enterrant. Fins a l'any 1148, quan les tropes catòliques de Ramon Berenguer IV de Barcelona van recuperar definitivament la ciutat, la vida a Turtuixa va seguir, sempre de reüll, els passos d'Al-Àndalus. Primer com a membre de l'emirat de Damasc, després com a punt clau del Califat de Còrdova, per, finalment, constituir la seua pròpia taifa, un dels petits nuclis polítics i militars en què es va esberlar l'anterior califat de Còrdova. Una mostra més que Turtuixa, en plena època daurada de l'Islam, brillava amb llum pròpia. ■